

שיעור מספר 1*
24 - 30 ספטמבר

הסוף

שבת אחר הצהריים

קראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: איוב 17-10:42,
בראשית 8:4, מתי 10:14, 1 קורינתים 5:4, דניאל 2:44, איוב 14:14, 15:14.

**פסוק לשינון: "אמר לה ישוע: "אני התחיה והחיים. המאמין בי יחיה גם אם
ימות." (יוחנן 11:25).**

בשיעורי כתיבה, מלמדים את התלמידים על החשיבות של סוף טוב לחיבוריהם. במיוחד בספרות, שבה כל הסיפור דמיוני, המחבר צריך להביא את סוף היצירה לסיום משיביע רצון. אך אפילו בסיפור אמיתי, סוף טוב הוא חשוב. אבל מה לגבי המציאות? ומה לגבי החיים עצמם, שהם לא חיים מתוך ספר או תסריט של סרט, אלא חיים בבשר ודם? מה לגבי הסיפורים שלנו? איזה סוג של סוף דבר יש להם? איך הם יגמרו? האם כל פרטי הסיפור מתחברים זה לזה, כמו פאזל?

זה לא המקרה, הלא כן? כיצד הם יכולים להיגמר בטוב, כאשר הסיפורים שלנו תמיד מסתיימים במוות? במובן הזה, אף פעם אין לנו סוף טוב באמת, הרי מתי המוות יכול להיות מאושר? הדבר נכון גם לגבי סיפורו של איוב. למרות שסימו של הסיפור מתואר לעיתים קרובות כסוף טוב, לפחות בניגוד לכל הסבל של איוב, הוא לא באמת כל כך שמח, כי הרי גם הסיפור הזה מסתיים במוות. בשבוע זה, למרות שאנחנו רק מתחילים את ספר איוב, אנו נתבונן על סופו, משום שהוא מעלה שאלות לגבי סופנו, ולא רק נכון לעכשיו, אלא גם לנצח.

*לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-1 באוקטובר.

חיים באושר ועושר?

לעתים קרובות סיפורי ילדים מסתיימים במשפט "והם חיו באושר ועושר." בחלק מהשפות, זה כמעט קלישאה. כל הרעיון הוא של כל דרמה - הנסיכה החטופה, או זאב נתעב, מלך רע מול גיבור ואולי אישה חדשה - זה הניצחון בסוף. כך גם ספר איוב מסתיים, לפחות במבט ראשון. אחרי כל הניסיונות ואסונות שפקדו אותו, איוב מסיים את חייו במה שאפשר לתאר רק בהערה חיובית יחסית.

קראו איוב 17-10:42, את הפסוקים האחרונים בספר. מה הם מספרים לנו על סיום חייו של איוב?

ללא ספק: באם תשאלו מישהו על ספר מתוך המקרא שמסתיים טוב עבור הדמות הראשית, על ספר שיש בו סוף של "באושר ועושר", הרוב יצינו את ספר איוב. אחרי הכל, הביטו על כל מה שהיה לאיוב בסוף הסיפור. בני משפחה וחברים, שלא היו בסביבה בזמן הניסיונות (למעט אליפז, בלדד, צופר, אליהוא ואשתו של איוב), מגיעים ומנחמים אותו. הם גם היו נדיבים, ונתנו לו כסף. בסוף הסיפור, איוב קיבל כפליים ממה שהיה לו בתחילת הסיפור, לפחות במונחים של עושר חומרי (השווה בין איוב 12:42 לבין איוב 1:3). היו לו עשרה ילדים, שבעה בנים ושלוש בנות, כתחליף לשבעה בנים ושלוש בנות שמתו (ראה איוב 1:2, 18, 19), "וְלֹא נִמְצָא נָשִׁים יְפוֹת כְּבָנוֹת אִיּוֹב בְּכָל הָאָרֶץ" (איוב 15:42), משהו שלא נאמר לגבי בנותיו הראשונות. והאיש הזה שהיה כל כך בטוח שהמוות ממש עומד לפניו, חי עוד 140 שנים. "וַיָּמָת אִיּוֹב זָקֵן וְשָׁבַע יָמִים" (איוב 17:42). הביטוי "שבע ימים" בעברית מופיע גם בתיאור סוף חייו של אברהם אבינו (בראשית 8:25), יצחק (בראשית 29:35) ודוד (דברי הימים א' 28:29). וזה מתאר לנו מישהו במקום יחסית טוב ושמח בעת אירוע לא משמח בהחלט: מוות. **כולנו אוהבים סיפורים עם סוף טוב, לא? אילו סיפורים עם סוף טוב אתם מכירים? ואילו לקחים אנו יכולים להפיק מתוכם?**

הסוף העצוב

ספר איוב מסתכם בדברים טובים עבור איוב, שמת "זקן ושבע ימים." כפי שכולנו יודעים, ויודעים היטב, לא כך מסתיים הסיפור להרבה אנשים אחרים. אפילו אילו שהיו נאמנים ומכובדים ומוסריים לא תמיד נמצאים במצבו של איוב בסופו של דבר.

כיצד הסתיים הסיפור עבור הדמויות הבאות?

הבל (בראשית 4: 8)

אוריה (שמואל ב' 11: 17)

עלי (שמואל א' 18: 4)

המלך יואש (דברי הימים ב' 24-22: 25)

יוחנן המטביל (מתי 14: 10)

סטפנוס (מעשי השליחים 7: 59, 60)

כפי שניתן לראות, המקרא מלאה בסיפורים בעלי סוף לא טוב. וזה משום שהחיים עצמם מלאים בסיפורים שאין להם סוף טוב. בין אם זו מוות קדושים למען מטרה עילאית, או מוות אחרי מחלה נוראית, או חיים שכולם כאב וסבל, אנשים רבים לא עוברים את הניסיונות שלהם כמנצחים בדומה לאיוב. למעשה, אם נהיה לרגע כנים, כמה פעמים הדברים עובדים כפי שזה עבד אצל איוב? למעשה איננו זקוקים למקרא על מנת לדעת את התשובה המעציבה. מי מאיתנו לא חווה סוף עצוב?

מהם הסיפורים בעלי סוף עצוב שאתם מכירים? מה למדתם מתוכם?

התחייה (החלקית)

אכן, סיפורו של איוב מסתיים בנימה חיובית, בניגוד לסיפורם של דמויות מקראיות אחרות, ולעתים קרובות של אנשים אחרים באופן כללי. לפעמים חוקרי מקרא מדברים על "התחייה" של איוב. ואכן, במידה מסוימת, דברים רבים "החיו" או הוחזרו לו.

אבל אילו היה זה הסוף הגמור של הסיפור, האם הסיפור היה באמת שלם? הדברים השתפרו בהחלט אצל איוב, ובאופן משמעותי, אבל עדיין בסופו של דבר איוב מת וכל ילדיו, נכדיו וניניו וכך הלאה, כולם מתו. וללא ספק רובם ככולם התמודדו במידה מסוימת עם אותן הטראומות והניסיונות של החיים שכולנו חווים, הטראומות והניסיונות שהם עובדות חיים פשוטות בעולם החטא.

וכפי שידוע לנו, מעולם לא נודע לאיוב מהן הסיבות שעמדו מאחורי כל האסונות שפקדו אותו. אכן, זה נכון שנולדו לו יותר ילדים, אבל מה לגבי הצער והאבל על מי שאיבד? ומה לגבי הצלקות שללא ספק, נשא הוא בשארית חייו? לסיפורו של איוב היה סוף מאושר, אך זה לא סוף טוב לגמרי. יותר מדי קצוות פתוחים נשארו, וגם שאלות רבות נותרו ללא מענה.

התנ"ך אומר כי אלוהים "שָׁב אֶת שְׁבִית (שְׁבוּת) אִיּוֹב" (איוב 10: 42), ואכן הוא עשה זאת, במיוחד בהשוואה לכל מה שעבר עליו לפני. למרות זאת עדיין הרבה דברים נשארו לא שלמים, ללא מענה, וללא התגשמות.

זה לא אמור להיות מפתיע, נכון? הרי אחרי הכל, במצבו הנוכחי של עולמינו, ללא קשר ל"סופינו", בין אם הוא טוב ובין אם הוא רע, בטוח שיהיו דברים שיישארו לא שלמים, שלא יענו, ושלא יתגשמו.

זאת הסיבה לכך שבמובן מסוים, ניתן לראות את סיומו של סיפור איוב כסמל, אולם עמום, אך בסופו של הדבר נכון לגבי כל צרה והסבל האנושיים. ובכך יש לנו תקווה אולטימטיבית והבטחה מיוחדת בבשורה של ישוע, הבטחה של תחייה מלאה ושלמה כאשר לעומתה תיראה התחייה של איוב כחסרת משמעות אמיתית.

קראו 1 קורינתים 5:4. מה הפסוק הזה אומר לנו לגבי ההווה, בעולם הזה, על הדברים שעדיין נותרים ללא מענה, דברים שאינם מתגשמים ושאינם שלמים? לאיזה תקווה הוא מפנה אותנו במקום?

המלכות הסופית

בין היתר, המקרא הוא ספר על ההיסטוריה. אבל הוא אינו רק ספר היסטורי. הוא מספר על אירועים שהתרחשו בעבר, אירועים היסטוריים, ומשתמש בהם (בין השאר) כדי ללמד אותנו שיעורים רוחניים. הוא משתמש באירועים מן העבר כדי ללמד אותנו אמיתות על האופן שבו אנחנו אמורים לחיות כאן ועכשיו. (ראו 1 קורינתים 10: 11).

אבל המקרא אינו מדבר רק על העבר. הוא מדבר גם על העתיד. הוא מספר לנו לא רק על אירועים שקרו, אלא גם על אירועים שיקרו. הוא מראה לנו את העתיד, אפילו עד אחרית הימים. המונח התיאולוגי המתאיח לאירועים באחרית הימים, הוא "אסכטולוגיה" (חזון אחרית הימים), ממילה יוונית שפירושה "אחרון". לעיתים הוא משמש גם לתיאור יסודות האמונה על המוות, המשפט, כמו גם גן עדן וגיהנום. וכן המושג עוסק בהבטחת התקווה שיש לנו לקיום חדש בעולם החדש.

המקרא מספר לנו הרבה דברים הקשורים לאחרית הימים. נכון, ספר איוב מסתיים במותו של איוב, ואם זה היה הספר היחיד שניתן לקרוא, הקורא יכל להתרשם שסיפור של איוב מסתיים, כפי שסיפור של כולנו מסתיים, במוות ושזהו סוף התקופה. הרי אין שום דבר בו ניתן לתלות את התקווה, היות וכל מה שאנחנו יכולים לראות זה ששום דבר לא בא אחרי המוות.

אם כי המקרא מלמד אותנו על משהו אחר. הוא מלמד שבאחרית הימים תוקם הממלכה הנצחית האלוהית, והיא תתקיים לנצח, והיא תהווה את הבית הנצחי של כל מי שנאל. שלא כמו הממלכות הארציות שבאות והולכות, היא היחידה שנצחית.

קראו דניאל 2:44, 7:18. איזה תקווה מספקים הפסוקים הנ"ל עבור אחרית הימים?

"בזכות תוכנית הגאולה הנשגבת, ה' ישוב ויטה חסדיו על העולם, והעולם ישוב לקדמותו. כל מה שאבד בעטיו של החטא יושב על כנו. לא רק האדם ייושע, אלא אף האדמה תיגאל ותשמש משכן נצחי לחסידי ה'. השטן נאבק ששת אלפים שנה כדי לשלוט בעולם. עתה תתגשם תכליתו המקורית של ה' בבריאת העולם: "קדושי עליונים יקבלו את המלכות, ויירשו את המלכות עד עולם ועד עולמי עולמים." (דניאל ז' 18)¹ (אלן ג' וייט, אבות האומה ונביאי ישראל, עמ' 253).

ובכן, ספר איוב מסתיים במותו. החדשות הטובות עבורנו, ועבור איוב, הם בכך שסופו של ספר איוב אינו הסוף במוחלט לסיפורו של איוב. וכן מותינו אינו סוף דבר גם בעבורינו.

¹ תרגום מארמית: "ויקבלון, מלכותא, קדישי, עליוני; ויחטון מלכותא עד-עלמא, ועד עלם עלמא.

התחייה והחיים

קראו איוב 14:14-15. איזה שאלה איוב שואל את אלוהים וכיצד הוא עונה לאותה שאלה בדרכו שלו?

אחד הנושאים בספר איוב עוסק בשאלת המוות. כיצד ייתכן שאינו יעסוק בה? כל ספר שיעסוק בנושא הסבל אנושי כמובן צריך לגעת גם בנושא של המוות, שהוא אחראי על רוב הסבל שלנו. איוב שואל האם המתים יחיו שוב, ולאחר מכן הוא אומר שהוא מחכה לשינוי שיגיע עבורו. המילה בעברית "לצפות" טומנת בחובה את מושג הציפייה שלרוב מלווה בתקווה. זה אומר לא רק לחכות למשהו, אלא גם לקוות לכך.

איוב תלה את כל תקוותיו ב"התחלפות" הזאת. שורש המילה מרמז לנו על "חידוש" או "החלפה". לעתים קרובות אנחנו יכולים לחשוב שזהו השינוי חיצוני בלבד – כמו החליף חליפה. למרות שהמושג עצמו הוא רחב, בהתחשב בהקשר של השאלה מהי "ההתחדשות" שמגיעה לאחר המוות, שאליה שואף כל כך איוב, השינוי הזה הוא התחלפות של המוות בחיים, בזמן שאלוהים "לְמַעַשׂה יְדִיו תִּכְסֹף" (איוב 15: 14) כמובן שהתקווה הגדולה שלנו וההבטחה הכבירה שהמוות איננו הסוף, מקורה היא בחייו, מותו, ופועלו של ישוע המשיח.

"[הברית החדשה] מלמדת אותנו כי המשיח ניצח את המוות, את האויב המר ביותר של המין האנושי, ושאלוהים יקים לתחייה את המתים למשפט הסופי. אך העיקרון הזה הפך למרכזי באמונה... לאחר תחייתו של ישוע, מכיוון שהיא מאמתת את נצחונו של ישוע על מוות". (John E. Hartley, The Book of Job, NICOT, Accordance). (Grand Rapids: Eerdmans, 1988), p. 237 (electronic ed).

"אָמַר לָהּ יֵשׁוּעַ: "אֲנִי הַתְּחִיָּה וְהַחַיִּים. הַמַּאֲמִין בִּי יְחִיָּה גַם אִם יָמוּת." (יוחנן 11:25). אילו דברים של ישוע נותנים לנו תקווה וביטחון לגבי "הסוף"? אילו דברים ידועים לנו שלא היו ידועים לאיוב?

נקודות למחשבה

למרות כל האסונות הנוראים שפקדו את איוב, לא זאת בלבד שהוא נשאר נאמן לאלוהים, אלא הוא גם קיבל בחזרה הרבה יותר ממה שהוא איבד. עם זאת, כמו דברים רבים בספר איוב, ישנן שאלות שנתרו ללא מענה.

ספר איוב הוא רק אחד מספרי המקרא, וזה ברור שלא ניתן לבנות תיאולוגיה שלמה על בסיס ספר אחד בלבד. יש לנו את כל שאר כתבי הקודש, אשר מועילים להבנה מעמיקה יותר של השאלות הקשות להן יש התייחסות בספר איוב. הברית החדשה בפרט, מאירה דברים רבים שלא ניתנו להבנה באופן מלא בימי התנ"ך. אולי הדוגמא הטובה ביותר לכך תהיה המשמעות של כל העבודה בבית המקדש. למרות שרוב עם ישראל הבין מה משמעות מותן של בעלי החיים וכל מערכת הקורבנות, רק דרך התגלותו של ישוע ומותו על הצלב כל המערכת הזו מובנת בשלמותה. איגרת אל עברים מאירה לנו את המשמעות העמוקה של כל העבודה בבית המקדש. ולמרות שהיום יש לנו את הזכות לדעת את "אמת היום" (2 לפטרוס 1:12), ובוודאי שיש לנו הבנה ברורה יותר של דברים מזו של איוב, אנו עדיין צריכים ללמוד לחיות עם השאלות הלא פתורות גם כן. השתלשלות האמת היא פרוגרסיבית, ולמרות האור הגדול שניתן לנו כעת, יש עדיין כל כך הרבה דברים ללמוד. למעשה, כבר נאמר לנו כי "כל הגאולים ינועו בין העולמות שונים, ואת רוב זמנם יבלו בחקר המסתורין של הגאולה, ולנצח, הנושא הזה ימשיך להתפתח בדעתם" (אלן ג'יי וייט, אדוונטיסט רווי ובשורת השבת, 9 מרס 1886).

שאלות לדיון:

- מה משמעותו של רעיון ההתגלות הדרגתית עבורנו? אילו דוגמאות נוספות ניתן למצוא עבור הרעיון הזה? למשל, כשמתחילים ללמוד חשבון תחילה לומדים את המספרים וכיצד למנות. מאוחר יותר לומדים לחבר, להחסיר, להכפיל, ולחלק את המספרים האלה. ורק אז אנו יכולים לעבור לדברים עמוקים יותר כגון אלגברה וגיאומטריה, ועדיין לעבוד עם מספרים הבסיסיים האלה. כיצד הקבלה זו עוזרת לנו להבין את הרעיון של התגלות הדרגתית בתיאולוגיה?
- קראו איוב 42:11. לאורך שנים פרשנים שאלו את השאלה היכן נמצאו קרובי משפחה וחבריו של איוב בעת שהוא היה זקוק להם כל כך. מתואר, כי הם באו לבקרו רק כאשר גורלו התהפך והדברים שוב פעם הלכו טוב אצלו. מה לא בסדר בתמונה הזאת?
- כמה סופים רעים אתם מכירים נכון לעכשיו, ואיזו תקווה נותן לכם קרבן המשיח לגבי העובדה שהסופים האלה אינם מהווים סוף דבר אמיתי?